

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 27/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveystoimialalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä marraskuuta 2000 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 184/2000 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveystoimialaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveystoimialalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Aulikki Mentula, sisäasiainministeriö
- ylijohtaja Kari Välimäki, sosiaali- ja terveystoimiala
- vanhempi hallitussihteeri Pasi Järvinen, työministeriö
- varatoimistujohtaja Timo Kietäväinen, Suomen Kuntaliitto
- professori Olli Mäenpää.

Lisäksi oikeusministeriö on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuntouttavasta työtoiminnasta sekä muutettavaksi sosiaalihuoltolaki, toimeentulotuesta annettua lakia, työmarkkinatuesta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työvoimapaikallisia, kuntoutusrahalakia ja tuloverolaki.

Pitkäaikaistyöttömien ja työttömyyden johdosta pitkään toimeentulotukea saaneiden asemaa parannettaisiin selkiyttämällä heidän oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan sekä tarkentamalla työvoimajärjestelmän ja kuntien tehtäviä. Asiakas, työvoimajärjestelmä ja kunta laatisivat yhdessä aktivointisuunnitelman, joka voisi sisältää uutena toimenpiteenä kuntouttavaa työtoimintaa. Kunta järjestäisi osana sosiaalihuoltoa kun-

touttavaa työtoimintaa, johon alle 25-vuotias olisi velvollinen osallistumaan.

Työvoimajärjestelmän toimien tehostamiseksi työnhakuhaastattelusta ja työnhakusuunnitelmasta säädettäisiin nykyistä velvoittavammin lailla. Kuntoutustoimenpiteiden kannustavuuden parantamiseksi ammatillisen kuntoutuksen aikaisen kuntoutusrahan vähimmäismäärä nostettaisiin 2 100 markkaan kuukaudessa, ja kuntoutusajalta voitaisiin maksaa myös ylläpitokorvausta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2001 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota valiokunnan toimialan osalta seuraaviin seikkoihin.

Kunnan lakisääteinen tehtävä

Suomen perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnosta ja hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Perustuslain 18 §:n mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta, edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Kunnilla on julkisen vallan osana velvollisuus huolehtia työllistämiseen liittyvistä tehtävistä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan aloitettavaksi kuntouttava työtoiminta sekä siihen liittyvä aktivointisuunnitelman tekeminen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseessä ei ole aikaisempien kunnalle kuuluvien tehtävien täsmennys vaan kunnille tuleva uusi tehtävä.

Perustuslain 121 §:n mukainen vaatimus säättää kunnille tulevista uusista tehtävistä lailla toteutuu hallituksen esityksessä täsmällisesti ja asianmukaisesti.

Kunnille myönnettävät resurssit ja kunnilla olevat resurssit hallituksen esityksessä mainittujen tehtävien hoitamiseen.

Perustuslakivaliokunta on mietinnössään PeVL 25/1994 vp todennut, että perusoikeusuudistuksen yhteydessä kunnille syntyvistä uusista velvoitteista on säädettävä lailla. Uusista tehtävistä säädettäessä on myös huolehdittava siitä, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään. Valtio ei voi vapautua jonkin tehtävän toteuttamisvastuustaan pelkästään siirtämällä lailla tätä tarkoittavia tehtäviä kunnille.

Hallituksen esityksen mukaan kuntouttamistoiminnan kustannukset olisivat noin 220 miljoonaa markkaa, josta kuntien netto-osuus olisi noin 64 miljoonaa markkaa. Valtion osuus kustannuksista olisi noin 3/4 ja kuntien osuus noin 1/4. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kustannusten jakoa valtion ja kuntien välillä on pidettävä kohtuullisena. Uusien tehtävien hoitamisesta kunnille aiheutuvat kustannukset eivät saa vaarantaa kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja omasta hallinnostaan.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että

— työllistäminen on ensisijaisesti työvoimahallinnon tehtävä ja että aktiivisesti kuntoutettavat ovat samanaikaisesti myös työllistämispalvelujen piirissä,

— kunnat ovat lain täytäntöönpanon suhteen hyvin erilaisessa asemassa riippuen kuntien työttömyydestä ja sen rakenteesta ja että

— hyvin toimeenpantu kuntoutustoiminta on myös kuntien etu.

Valiokunta korostaa, että on tarkoin kuntien erilaisuus huomioon ottaen seurattava kustannusten kehittymistä eri kunnissa. Hallituksen tulee ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi, mikäli kustannukset nousevat nyt arvioiduista ja siirtyvät liiaksi kuntien maksettaviksi.

12 §. Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen.

Valiokunta toteaa, että pykälä ei ole riittävän selkeä siltä osin, keneltä pykälässä mainittuja tietoja olisi oikeus saada ja kenelle niitä voisi luovuttaa. Tällainen tietojenvaihto olisi mahdollinen vain aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuvien viranomaisten kesken ja vain suunnitelman laatimiseksi välttämättömien tietojen osalta.

Vaikka hallituksen esityksen perusteluissa on asiaa perusteltu, valiokunta katsoo, että arkaluontoisten ja salassapidettävien tietojen käsittelystä on säädettävä riittävän täsmällisesti. Tämän vuoksi 12 §:stä tulee käydä ilmi, että oikeus tietojen luovutukseen ja saamiseen on vain aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuvilla viranomaisilla ja vain yksilöityjen, suunnitelmien laatimiseen liittyvien välttämättömien syiden vuoksi. Lisäksi tulee säätää, että ensisijainen

lähtökohta on kuntoutettavan velvollisuus antaa itse häntä koskevia tietoja.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Pertti Turtiainen /vas
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Rakel Hiltunen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /skl
Paula Lehtomäki /kesk
Kirsi Ojansuu /vihr

Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
Jari Vilén /kok
vjäs. Pekka Nousiainen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

apulaissihteeri Jukka Savola.